RETTENS DOM (Tredje Udvidede Afdeling)

14. april 2005 *

I sag T-141/03,

Sniace, SA, Madrid (Spanien), ved avocat J. Baró Fuentes,

sagsøger,

støttet af:

Kongeriget Spanien ved N. Díaz Abad, som befuldmægtiget, og med valgt adresse i Luxembourg,

intervenient,

* Processprog: spansk.

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved F. Santaolalla Gadea og J. Buendía Sierra, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgt,

angående en påstand om delvis annullation af Kommissionens beslutning 2003/284/EF af 11. december 2002 om statsstøtte ydet af Spanien til Sniace, SA (EFT 2003 L 108, s. 35),

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET
I FØRSTE INSTANS (Tredje Udvidede Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J. Azizi, samt dommerne M. Jaeger, F. Dehousse, E. Cremona og O. Czúcz,

justitssekretær: ekspeditionssekretær J. Palacio González,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 15. september 2004,

afsagt følgende

Dom

Faktiske omstændigheder, retsforhandlinger og parternes påstande

1 Sniace, SA, er et selskab med hjemsted i Madrid (Spanien). Dets industrianlæg og administrative kontorer befinder sig i Torrelavega i Cantabrien (Spanien). Selskabet arbejder inden for sektorerne for skovbrug og papirfremstilling samt kunstfibre og afledte kemiske produkter. Fra 1992 til 1996 var Sniace i betalingsstandsning. På grundlag af en rentabilitetsplan, som blev godkendt af de berørte parter i 1996, genforhandlede virksomheden sin gæld med kreditorerne.

2 I denne forbindelse besluttede Caja de Ahorros de Santander y Cantabria (herefter »Caja Cantabria«), et ikke-udbyttegivende kreditinstitut, i januar 1998 at yde Sniace et lån på 12 020 242 EUR i otte år.

3 Det drejer sig om ansvarlig lånekapital, som er betinget af en andel af selskabets overskud, som først skal tilbagebetales ved forfald, og som i tilfælde af virksomhedens konkurs er efterstillet de simple kreditorer, men går forud for aktionærernes rettigheder. Rentesatsen omfatter et fast beløb på 2% af hovedstolen, som forfalder hvert kvartal, og en variabel sats, der afhænger af virksomhedens overskud, og som beregnes ved afslutningen af hvert regnskabsår. Dette lån kan konverteres til aktier eller til udbyttegivende obligationer, hvis parterne beslutter det.

4 Som følge af en klage fra en af Sniaces konkurrenter opfordrede Kommissionen ved skrivelse af 13. marts 1998 de spanske myndigheder til at meddele den oplysninger om dette lån. Da den fandt, at disse oplysninger var utilstrækkelige, besluttede Kommissionen at indlede den i artikel 88, stk. 2, EF fastsatte procedure, og opfordrede de interesserede parter til at fremkomme med deres bemærkninger til den pågældende støtte (EFT 2000 C 162, s. 15). Ved afslutningen af denne procedure vedtog Kommissionen beslutning 2003/284/EF af 11. december 2002 om statsstøtte ydet af Kongeriget Spanien til Sniace, SA (EFT 2003 L 108, s. 35, herefter »den anfægtede beslutning«).

5 Artikel 1 i denne beslutning, hvis adressat er Kongeriget Spanien, og som blev meddelt Sniace den 14. februar 2003, har følgende ordlyd:

»Spaniens statsstøtte til Sniace til et maksimalt beløb af 7 388 258 EUR er forenelig med fællesmarkedet efter artikel 87, stk. 3, [litra] c).«

6 Den 14. april 2003 anlagde Sniace denne sag, hvori selskabet har nedlagt følgende påstande:

— Sagen antages til realitetsbehandling.

— Artikel 1 i den anfægtede beslutning annulleres, for så vidt den erklærer, at Spanien har ydet sagsøgeren en statsstøtte til et maksimalt beløb af 7 388 258 EUR.

— Subsidiært opretholdes artikel 1 i den anfægtede beslutning, for så vidt den erklærer, at statsstøtten er forenelig med fællesmarkedet.

— Kommissionen tilpligtes at fremlægge de forberedende administrative akter, som den anfægtede beslutning er truffet på grundlag af, og de øvrige administrative akter vedrørende Kommissionens politik over for de spanske sparekasser.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

7 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Afvisning.

— Subsidiært frifindelse.

— Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

8 Kongeriget Spanien har ved processkrift indleveret til Rettens Justitskontor den 7. august 2003 anmodet om at måtte intervenere i sagen til støtte for sagsøgerens påstande. Formanden for Rettens Tredje Afdeling har imødekommet denne anmodning ved kendelse af 15. september 2003.

9 Kongeriget Spanien har i sit interventionsindlæg indleveret den 28. oktober 2003 nedlagt følgende påstande.

— Sagsøgerens påstande tages til følge.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Retlige bemærkninger

Parternes argumenter

10 Kommissionen har i svarskriftet, uden formelt at fremsætte en formalitetsindsigelse, udtrykt alvorlig tvivl med hensyn til, om sagsøgeren har en direkte interesse i at føre denne sag.

11 Kommissionen har gjort gældende, at det af artikel 230 EF omfattede søgsmål kun kan anlægges til prøvelse af en bebyrdende retsakt. Man kan imidlertid ikke betragte en beslutning om ubetinget godkendelse af en statsstøtte som en bebyrdende retsakt. Sagsøgeren har under alle omstændigheder ikke påvist, at beslutningen konkret og mærkbart har påvirket sagsøgerens retsstilling.

12 Sagsøgeren har anført, at Kommissionen — om end uformelt — har fremsat en formalitetsindsigelse gående ud på, at sagen skal afvises som omhandlet i artikel 114, stk. 1, i Rettens procesreglement. Sagsøgeren overlader det til Retten at afgøre, om denne formalitetsindsigelse skal afvises på grund af formelle mangler.

13 Sagsøgeren har gjort gældende, at Kommissionen har begået en fejl ved at kvalificere det omhandlede lån som statsstøtte. Denne kvalifikation kan konkret og mærkbart påvirke sagsøgerens retsstilling.

14 Den omstændighed, at foranstaltningen er blevet sidestillet med statsstøtte, påstanden om, at den er blevet iværksat ulovligt, samt anerkendelsen af, at den kan fordreje konkurrencen, pålægger sagsøgeren en risiko for, at tredjeparter, der er berørt af statsstøtten, indbringer den anfægtede beslutning for Fællesskabets retsinstanser til efterprøvelse af dennes lovlighed, hvilket ville kunne resultere i en beslutning om uforenelighed med fællesmarkedet eller endog om tilbagesøgning af den ulovligt ydede statsstøtte.

15 Ifølge sagsøgeren vil en tredjepart, der er berørt af statsstøtten, endog kunne indbringe den anfægtede beslutning for de spanske domstole med henblik på at få fastslået ugyldigheden af tildelingen af lånet, eftersom tildelingen må være sket i strid med artikel 88, stk. 3, EF.

16 I øvrigt vil den omstændighed, at Caja Cantabria af Kommissionen er blevet kvalificeret som en offentlig virksomhed, ændre sagsøgerens stilling over for denne institution og fremtidigt påvirke selskabets forretningsmæssige forbindelser med dette kreditinstitut.

17 Sagsøgeren har ligeledes gjort gældende, at selskabet har lidt et reelt og bestemt tab, som endnu ikke er opgjort, idet den administrative procedure varede flere år, og sagsøgeren har måttet anvende personaleressourcer samt økonomiske og tekniske ressourcer hertil, såvel interne som eksterne, som der i princippet ikke var taget højde for i virksomhedens normale drift.

18 Derudover har virksomheden lidt ikke-økonomisk skade som følge af medarbejdernes, aktionærernes, leverandørernes og klienternes tab af tillid på grund af forløbet af den administrative procedure.

19 Kongeriget Spanien har ikke udtalt sig om formalitetsspørgsmålet.

Rettens bemærkninger

20 Indledningsvis skal det bemærkes, at Kommissionen ikke har påstået sagen afvist i henhold til artikel 114 i procesreglementet. Det hedder i denne bestemmelses stk. 1: »Ønsker en part, at Retten skal tage stilling til, om sagen bør afvises [...] uden at indlede behandlingen af sagens realitet, skal begæring herom fremsættes i et særskilt dokument.« Bestemmelsen kræver som følge heraf ikke, at den pågældende part gør gældende, at sagen skal afvises fra realitetsbehandling, i et særskilt dokument.

21 Kommissionen kunne derfor i svarskriftet nøjes med inden behandlingen af sagens realitet at udtrykke alvorlig tvivl om, hvorvidt sagen kunne antages til realitetsbehandling, og lade Retten vurdere, om sagen skulle afvises. Der skal som følge heraf hverken træffes afgørelse om, hvorvidt en formalitetsindsigelse kan antages til realitetsbehandling, eller om den skal tages til følge i henhold til den i procesreglementets artikel 114 fastsatte procedure.

22 Retten kan under alle omstændigheder i medfør af procesreglementets artikel 113 til enhver tid af egen drift efterprøve, om sagen skal afvises, fordi ufravigelige procesforudsætninger ikke er opfyldt, som f.eks. på grund af manglende retlig interesse.

23 Det skal bemærkes, at sagsøgeren i denne sag, uden hverken at anfægte den erklæring om forenelighed med fællesmarkedet, der er indeholdt i den anfægtede beslutnings konklusion, eller erklæringen om indledning af den formelle undersøgelsesprocedure, har gjort gældende, at beslutningen er bebyrdende for sagsøgeren, idet den konstaterer, at den pågældende foranstaltning er en statsstøtte i artikel 87, stk. 1, EF's forstand.

24 I denne henseende har Retten på kartelområdet allerede fastslået, at den blotte omstændighed, at en beslutning erklærer, at et kartel er foreneligt med fællesmarkedet, og således i princippet ikke er bebyrdende for medlemmerne af kartellet, ikke i sig selv fritager Retten for at undersøge, om de omtvistede konstateringer har bindende retsvirkninger, som kan berøre disses interesser (Rettens dom af 22.3.2000, forenede sager T-125/97 og T-127/97, Coca-Cola mod Kommissionen, Sml. II, s. 1733, præmis 79).

25 I forbindelse med vurderingen af, om denne sag kan antages til realitetsbehandling, skal det bemærkes, at det fremgår af fast retspraksis, at et annullationssøgsmål anlagt af en fysisk eller juridisk person kun kan admitteres, såfremt sagsøgeren har en retlig interesse i, at den anfægtede retsakt annulleres (Rettens dom af 14.9.1995, forenede sager T-480/93 og T-483/93, Antillean Rice Mills m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 2305, præmis 59, af 25.3.1999, sag T-102/96, Gencor mod Kommissionen, Sml. II, s. 753, præmis 40, og af 30.1.2002, sag T-212/00, Nuove Industrie Molisane mod Kommissionen, Sml. II, s. 347, præmis 33). Det skal herved godtgøres, at den pågældende har en eksisterende og faktisk interesse (Rettens dom af 17.9.1992, sag T-138/89, NBV og NVB mod Kommissionen, Sml. II, s. 2181, præmis 33), og interessen skal bedømmes på det tidspunkt, hvor søgsmålet er anlagt (Domstolens dom af 16.12.1963, sag 14/63, Forges de Clabecq mod Den Høje Myndighed, Sml. 1954-1964, s. 453, org.ref.: Rec. s. 719, på s. 748, og Rettens dom af 24.4.2001, sag T-159/98, Torre m.fl. mod Kommissionen, Sml. Pers. I-A, s. 83, og II, s. 395, præmis 28).

26 Det skal tilføjes, at når den interesse, som en sagsøger påstår at have, vedrører en fremtidig retsstilling, skal han godtgøre, at indgrebet i retsstillingen allerede på nuværende tidspunkt er sikker. En sagsøger kan derfor ikke påberåbe sig fremtidige og uvisse situationer med henblik på at godtgøre sin interesse i at kræve annullation af den anfægtede retsakt (dommen i sagen NBV og NVB mod Kommissionen, jf. præmis 25 ovenfor, præmis 33).

27 Det må imidlertid konstateres, at sagsøgeren ikke har påvist, at selskabet på tidspunktet for sagens anlæg havde en eksisterende og faktisk interesse i at få den anfægtede beslutning annulleret, eftersom denne uden betingelser eller tidsmæssige begrænsninger godkender den pågældende foranstaltning til selskabets fordel.

28 For det første har sagsøgeren på ingen måde påvist, at risikoen for retssager i det foreliggende tilfælde var eksisterende og faktisk i den forstand, hvori dette udtryk anvendes i retspraksis.

29 Kommissionens undersøgelsesprocedure var ganske vist foranlediget af en klage fra en af sagsøgerens konkurrenter uden forbindelse med en anmeldelse indgivet af den spanske regering. Tredjeparter såsom den af Sniaces konkurrenter, som havde indgivet klagen til Kommissionen, kunne således have påberåbt sig den direkte virkning af artikel 88, stk. 3, sidste led, EF ved de nationale domstole med henblik på at tvinge den berørte medlemsstat til at kræve den ulovligt udbetalte statsstøtte tilbagebetalt (jf. Domstolens dom af 21.11.1991, sag C-354/90, Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires m.fl., Sml. I, s. 5505, præmis 14-17).

30 Sagsøgeren har imidlertid ikke gjort gældende, at der verserede sager efter artikel 88, stk. 3, sidste led, EF ved de spanske domstole. Selskabet har i sine indlæg begrænset sig til rent hypotetisk at gøre gældende, at sådanne sager kunne anlægges.

31 Det skal dog bemærkes, at ifølge retspraksis påhviler det sagsøgeren at føre bevis for sin retlige interesse, hvilket er den afgørende og grundlæggende betingelse for al rettergang (kendelse afsagt af formanden for Domstolens Anden Afdeling den 31.7.1989, sag C-206/89 R, S. mod Kommissionen, Sml. s. 2841, præmis 8).

32 For det andet må de påståede virkninger på sagsøgerens forhold til det pågældende kreditinstitut af kvalifikationen som statsstøtte anses for fremtidige, hypotetiske og uvisse.

33 I modsætning til det af sagsøgeren påståede kan den omstændighed, at Kommissionen i den foreliggende sag har kvalificeret Caja Cantabria som en offentlig virksomhed, ikke medføre en forpligtelse til for fremtiden at meddele Kommissionen enhver foranstaltning, som dette kreditinstitut har truffet til fordel for sagsøgeren.

34 Dels udgør alle de fordele, som en offentlig virksomhed har ydet, ikke nødvendigvis en statsstøtte i artikel 87, stk. 1, EF's forstand.

35 Dels vil Kommissionen ved vurderingen af lovligheden af de foranstaltninger, der eventuelt i fremtiden bliver ydet af Caja Cantabria, ikke under nogen omstændigheder udelukkende kunne støtte sig til de i den anfægtede beslutning indeholdte betragtninger. Kommissionen vil skulle foretage en ny vurdering, alt afhængig af de omstændigheder, som foreligger på tidspunktet for denne senere undersøgelse.

36 I øvrigt bemærkes, at den anmeldelsespligt, som påhviler medlemsstaterne, vedrører statsstøtte. Det følger heraf, at det påhviler medlemsstaterne i hvert enkelt tilfælde at vurdere, om en foranstaltning udgør en statsstøtte eller ej, og at handle derefter. De betingelser, hvorunder anmeldelse af en sådan foranstaltning ydet af en sådan

offentlig virksomhed er pligtmæssig, kan udvikle sig. Enhver ændring, som efterfølgende vil kunne ske med hensyn til den berørte offentlige virksomheds status, og som bevirker, at den ikke længere har denne status, kan ændre på kvalifikationen af de vedtagne foranstaltninger og dermed ophæve forpligtelsen til at anmelde disse til Kommissionen.

37 Sagsøgeren kan derfor ikke med føje hævde, at kvalifikationen af Caja Cantabria som en offentlig virksomhed ændrer selskabets stilling over for denne institution og fremtidigt påvirker dets forretningsmæssige forbindelser med institutionen.

38 Endelig kan hverken den økonomiske eller ikke-økonomiske skade, som ifølge sagsøgeren skulle følge af forløbet af den administrative procedure, være forbundet med kvalifikationen som statsstøtte i henhold til den anfægtede beslutning.

39 Til sidst bemærkes, at sagsøgeren med rette har påberåbt sig retten til en effektiv domstolsbeskyttelse. Der skal således erindres om, at Det Europæiske Fællesskab er et retsfællesskab, inden for hvilket dets institutioner er undergivet kontrol med, at deres retsakter er forenelige med traktaten og med de almindelige retsgrundsætninger, som de grundlæggende rettigheder er en del af. Borgerne skal derfor have adgang til en effektiv domstolsbeskyttelse af de rettigheder, som tilkommer dem i medfør af fællesskabsretten, idet retten til en sådan beskyttelse hører til de almindelige retsgrundsætninger, der udspringer af medlemsstaternes fælles forfatningstraditioner. Denne ret er tillige fastslået i artikel 6 og 13 i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder (Domstolens dom af 15.5.1986, sag 222/84, Johnston, Sml. s. 1651, præmis 18, af 27.11.2001, sag C-424/99, Kommissionen mod Østrig, Sml. I, s. 9285, præmis 45, og af 25.7.2002, sag C-50/00 P, Unión de Pequeños Agricultores mod Rådet, Sml. I, s. 6677, præmis 38 og 39).

40 Det skal dog understreges, at selv om der, til trods for den tid, der er forløbet siden den anfægtede beslutning og den heri indeholdte erklæring om forenelighed med fællesmarkedet, endnu skulle kunne blive anlagt sager ved de nationale domstole,

ville sagsøgeren langt fra være frataget enhver effektiv retsbeskyttelse. Sagsøgeren ville således kunne fremføre alle de anbringender, som kan udledes af national ret, med henblik på at modsætte sig tilbagesøgningen af statsstøtten. Da dette søgsmål er blevet afvist, er der desuden intet til hinder for, at selskabet i forbindelse med en retstvist ved den nationale domstol foreslår den nationale dommer at foretage en præjudiciel forelæggelse i medfør af artikel 234 EF, med henblik på at drage gyldigheden af beslutningen i tvivl, for så vidt som den erklærer, at den pågældende foranstaltning udgør en statsstøtte (Domstolens dom af 9.3.1994, sag C-188/92, TWD Textilwerke Deggendorf, Sml. I, s. 833, præmis 17 og 18; jf. for så vidt angår almengyldige retsakter, dommen i sagen Unión de Pequeños Agricultores mod Rådet, præmis 39 ovenfor, præmis 40, og Domstolens dom af 1.4.2004, sag C-263/02 P, Kommissionen mod Jégo-Quéré, Sml. I, s. 3425, præmis 30-35).

41 Det følger af samtlige ovenstående betragtninger, at sagsøgeren ikke har påvist en eksisterende og faktisk interesse i søgsmålet. Sagen skal derfor afvises.

Sagens omkostninger

42 I medfør af procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Sagsøgeren har tabt sagen og skal derfor betale sagens omkostninger i overensstemmelse med Kommissionens påstande herom.

43 I henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 4, skal medlemsstater og institutioner, der er indtrådt i en sag, bære deres egne omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Tredje Udvidede Afdeling)

1) Sagen afvises.

2) Sagsøgeren betaler sagens omkostninger.

3) Kongeriget Spanien bærer sine egne omkostninger.

Azizi Jaeger Dehousse

Cremona Czúcz

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 14. april 2005.

H. Jung J. Azizi

Justitssekretær Afdelingsformand